

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2026-04-10
Besvaras senast
2026-04-22 kl. 12.00

Till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:696 Oberoende staters samvalde

Commonwealth of Independent States (CIS), eller Oberoende staters samvalde (OSS) på svenska, bildades 1991 i samband med Sovjetunionens upplösning. Organisationen utgör ett multilateralt samarbetsforum mellan ett antal forna sovjetrepubliker och syftar till att underlätta samarbete inom ekonomi, handel, migration, säkerhet, kultur och infrastruktur. Till skillnad från en strikt överstatlig union som EU saknar CIS bindande supranationell makt och fungerar snarare som en flexibel plattform för praktiska avtal och politisk dialog. I dag har samväldet åtta fullvärdiga medlemmar: Armenien, Azerbajdzjan, Belarus, Kazakstan, Kirgizistan, Ryssland, Tadzjikistan och Uzbekistan, samt Turkmenistan som associerad medlem.

Ryssland har sedan organisationens grundande konsekvent använt CIS som ett strategiskt verktyg för att behålla inflytande över det postsovjetiska närområdet. Genom att upprathalla gemensamma regelverk kring fri rörlighet för arbetskraft, energiförsörjning, tullprocedurer och säkerhetssamarbete skapas ett strukturellt beroende som gör det svårt för medlemsländerna att bryta sig loss. Detta mjuka inflytande kompletteras ofta med ekonomiska påtryckningar och narrativ om en gemensam eurasisk framtid, vilket motverkar en fullständig västlig integration. För Moskva handlar det inte primärt om ekonomisk vinst utan om geopolitisk kontroll: att förhindra att grannländerna dras in i EU, Nato eller andra västliga strukturer och därmed minska Rysslands strategiska buffertzonen.

Ett tydligt exempel på att detta inflytande inte längre är självklart är Moldaviens beslut att lämna. I början av april 2026 godkände landets parlament en uppsägning av de centrala CIS-dokumenterna: bildandeavtalet, protokollet och stadgan. Processen inleddes formellt tidigare under året och följer stadgans uppsägningstid på tolv månader. Moldavien behåller vissa praktiska bilaterala avtal men markerar tydligt en strategisk kursändring mot EU-medlemskap och en distansering från ryska inflytandesfarer. Beslutet ses som en logisk följd av Chisinaus langsigtiga europeiska agenda och ett svar på säkerhetshoten efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022.

Utöver Moldavien finns indikationer på att även andra medlemmar kan komma att ompröva sitt medlemskap framöver. Armenien har redan fryst sitt deltagande i det närbesläktade militära försvarsförbundet CSTO och signalerat missnöje med Rysslands förmåga att garantera säkerhet i Nagorno-Karabach-

konflikten. Azerbajdzjan stärker å sin sida banden med Turkiet, EU och USA och betraktar CIS alltmer som en relik från en svunnen tid. Båda länderna följer en multivektorpolitik där de väger fördelarna med praktiskt samarbete mot risken att bli låsta i en ryskdominerad struktur. Ett formellt utträde är ännu inte aktuellt, men den geopolitiska utvecklingen pekar mot att CIS gradvis kan komma att krympa ytterligare.

Det är positivt att dessa länder får internationellt stöd för att i stället fördjupa sina band till västliga demokratier. En sådan omorientering främjar inte bara ekonomisk modernisering, rättsstatsutveckling och tillgång till större marknader och investeringar utan stärker också den demokratiska resiliensen och den nationella suveräniteten. Historisk erfarenhet visar att västlig integration ofta leder till bättre styrningsformer, lägre korrupktion och långsiktig stabilitet – värden som står i kontrast till de auktoritära tendenser som präglar delar av det ryska inflytandet. Ett starkare Europa och ett mer integrerat öst- och sydkaukasiskt närområde bidrar dessutom till en säkrare och mer förutsägbar europeisk säkerhetsordning.

Samtidigt är det förståeligt varför beslutet att lämna CIS är svårt. Många länder är djupt beroende av rysk arbetsmarknad för sina migrantarbetare, av gemensam infrastruktur för energi och transport samt av hundratals praktiska avtal som måste städas upp under en lång övergångsperiod. En abrupt brytning riskerar att utlösa ekonomiska störningar, handelsbarriärer eller till och med politiska påtryckningar från Moskva. Därför kräver ett sådant steg både politiskt mod och långsiktig strategisk planering, något som Moldavien nu demonstrerar och som Armenien och Azerbajdzjan sannolikt följer med stor uppmärksamhet.

Sammanfattningsvis befinner sig CIS i en fas av successiv erosion. Organisationen som en gång skapades för att hantera en fredlig sovjetisk upplösning har alltmer blivit en symbol för ett förflutet som allt fler stater aktivt väljer att lämna bakom sig.

Mot bakgrund av ovanstående önskas utrikesminister Maria Malmer Stenergard svara på följande fråga:

Hur ser ministern på nämnda utveckling, och hur avser hon att verka för att

länder som tillhör Commonwealth of Independent States ska få en chans att söka sig till västliga demokratier?

.....

Markus Wiechel (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch